

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ НАУКИ І ОСВІТИ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ
ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ДЕРЖАВНА УСТАНОВА «ІНСТИТУТ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ДІТЕЙ ТА ПІДЛІТКІВ
НАМНУКРАЇНИ»
КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «ХАРКІВСЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА
АКАДЕМІЯ»ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
КВНЗ «ХАРКІВСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ»
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТІМЕНІ Г. С. СКОВОРОДИ**

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СПЕЦІАЛЬНОЇ, ІНКЛЮЗИВНОЇ І ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ОСВІТИ

20 жовтня 2022

Збірник наукових праць

Харків 2022

УДК: 376+37.04:316.61+37.091.3:613

А 43

Редакційна колегія:

Головний редактор – *Бойчук Юрій Дмитрович*, д. п. н., професор, член кореспондент НАПН України, ректор ХНПУ імені Г.С. Сковороди;

Заступник головного редактора – *Бережна Світлана Вікторівна*, д. філософ. н., професор, проректор з наукової, інноваційної і міжнародної діяльності ХНПУ імені Г.С. Сковороди;

Члени редакційної колегії:

Бацилєва Ольга Валеріївна – доктор психологічних наук, професор, професор кафедри здоров'я людини, реабілітології і спеціальної психології Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

Галій Алла Іванівна – кандидат біологічних наук, доцент, завідувач кафедри здоров'я людини, реабілітології і спеціальної психології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

Коваленко Вікторія Євгенівна – кандидат психологічних наук, доцент, в.о. завідувача кафедри спеціальної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

Комісова Тетяна Євгенівна – кандидат біологічних наук, доцент, професор кафедри, завідувач кафедри анатомії і фізіології людини імені Я.Р. Синельникова, координатор з наукової роботи факультету природничої, спеціальної і здоров'язбережувальної освіти

Микитюк Сергій Олександрович – доктор педагогічних наук, професор, декан факультету природничої, спеціальної і здоров'язбережувальної освіти Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди,

Науменко Наталія Вікторівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри здоров'я людини, реабілітології і спеціальної психології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

«Актуальні питання спеціальної, інклюзивної і здоров'язбережувальної освіти», (20 жовтня 2022 р.) / за загальною редакцією проф. Бойчука Ю. Д. – Харків : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2022.

У збірці представлено матеріали регіонального круглого столу метою якого було обговорення питань створення здоров'язбережувального і безпеко-орієнтованого освітнього середовища у закладах освіти в умовах військового стану, визначення шляхів збереження фізичного, психічного, соціального і духовного здоров'я дітей, підлітків та студентської молоді в умовах військового стану, досвіду здоров'язбережувальної роботи в закладах освіти в умовах військового стану; висвітлення технологій навчання, виховання та розвитку дітей з особливими освітніми потребами в закладах спеціальної освіти та з інклюзивним навчанням в умовах військового стану.

Для фахівців у галузі спеціальної та інклюзивної освіти, викладачів, аспірантів і здобувачів закладів вищої освіти

Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

Протокол № 11 від 16.11.2022 р.

©Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Положій С. І. Ціннісні орієнтації старших школярів з інтелектуальними порушеннями.....	142
Полякова Н. А. Результати дослідження рівня та якості сформованості навичок читання учнів з інтелектуальними порушеннями.....	146
Потанчук М. М. Експериментальне дослідження рівня розвитку зв'язного мовлення у дітей старшого дошкільного віку із ЗНМ III рівня в процесі ігрової діяльності з використанням lego-технології.....	152
Радченко Я.А. використанням інформаційно-комунікаційних технологій при навчанні дітей з мовленнєвими порушеннями під час воєнного стану.....	159
Ракульцева М. Корекція мовленнєво-рухових порушень у дітей старшого дошкільного віку із заїканням у процесі логоритмічних занять.....	163
Романова Н.Ю. особливості саморегуляції та самоконтролю у молодших школярів із ЗПР при опануванні ними писемним мовленням.....	169
Сергієнко Г. В. Ігри та ігрові вправи як ефективні засоби корекції на етапі автоматизації звуків у дітей старшого дошкільного віку.....	175
Сердюкова Є.О. Використання природнього матеріалу в логопедичній роботі з дітьми із ЗНМ III рівня.....	180
Слонь К.В. Особливості роботи з подолання фонетико-фонематичних порушень у дітей із заїканням.....	184
Сотнікова О.П. Використання музикотерапії у роботі з дітьми з порушенням слуху.....	189
Тома Ю.В. Дидактична гра як засіб формування зв'язного мовлення у дітей дошкільного віку з загальним недорозвитком мовлення.....	193
Швидка Д.В. Роль сім'ї у процесі корекційно-виховної роботи з дітьми з порушенням мовленнєвого розвитку.....	195

Тома Ю.В.

магістрант спеціальності «Логопедія»
Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди

ДИДАКТИЧНА ГРА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИТКОМ МОВЛЕННЯ

Останнім часом досить активно збільшується кількість дітей з порушеннями мовлення. Своєчасна діагностика і корекція мовленнєвих вад у дітей є нагальною потребою сьогодення. Недостатнє засвоєння мовних засобів обмежують можливості повноцінного розвитку дитини. Це призводить до неповного розуміння усного або писемного мовлення та ускладнює процес здобуття знань. Особливо важливого значення набуває розвиток зв'язного мовлення дитини дошкільного віку, який визначає рівень мовленнєвого та розумового розвитку дитини.

Специфічні труднощі у формуванні зв'язного мовлення наявні у дітей із загальним недорозвиненням мовлення. Обмеженість словникового запасу, відставання в оволодінні граматичною будовою мови ускладнюють процес розвитку зв'язного мовлення, перехід від діалогічної форми мовлення до контекстної.

За дослідженнями В. Тищенко, М. Шеремет відомо, що у дітей з ЗНМ відзначаються труднощі у розкритті змісту висловлювань та їх мовленнєвого оформлення. Для їх висловлювань характерними є порушення зв'язності і послідовності викладу, смислові пропуски, фрагментарність, низький рівень користування фразовим мовленням.

Основним завданням логопедичного впливу на дітей із загальним недорозвитком мовлення є - навчити їх зв'язно та послідовно, граматично та фонетично правильно виражати свої думки. Це має важливе значення для спілкування з дорослими та однолітками, формування особистісних якостей.

Розвиток зв'язного мовлення дітей із ЗНМ краще здійснювати в провідному виді діяльності дітей дошкільного віку – у грі. У комплексному підході до виховання і навчання дошкільників у сучасній дидактиці важлива роль належить цікавим розвиваючим іграм, завданням, розвагам. Вони цікаві для дітей, емоційно захоплюють їх.

Саме дидактична гра одночасно є формою навчання, найбільш характерною для дітей дошкільного віку. У дидактичній грі містяться всі структурні елементи, характерні для ігрової діяльності дітей: задум, завдання, зміст, ігрові дії, правила, результат.

Наявність дидактичного завдання підкреслює навчальний характер гри, спрямованість її змісту на розвиток пізнавальної діяльності дітей. На відміну від прямої постановки завдання на заняттях, в дидактичній грі вона виникає і як ігрове завдання самої дитини. Важливе значення дидактичної гри полягає в тому, що вона розвиває самостійність та активність мислення та мовлення дітей [4, 14].

Дидактичні ігри використовуються з моменту знайомства дитини із ЗНМ та первинного обстеження і супроводжують усі етапи надання логопедичної допомоги.

Дидактична гра дозволяє забезпечити потрібну кількість повторень на різному матеріалі при збереженні позитивного емоційного ставлення до завдання.

У дидактичній грі як формі навчання взаємодіють навчальна та ігрова діяльність. Відповідно до цього одночасно іде навчання дітей і вони беруть участь у грі. Таким чином, діти граючись навчаються [2, 26].

Структура дидактичних ігор з розвитку зв'язного мовлення визначається принципом взаємозв'язку різних розділів мовленнєвої роботи, що створює умови для найбільш ефективного засвоєння мовленнєвих умінь і навичок. Крім того гра на заняттях і в режимних моментах сприяє зниженню психічних і фізичних навантажень, спонукає дітей до спілкування один з одним, сприяє вдосконаленню розмовної мови, збагаченню словника, впливає на формування граматичної будови мови [1, 18].

Навчання грі базується на системі дидактичних принципів, носить комплексний характер та потребує створення відповідного середовища.

Логопедична корекція стає більш ефективною при використанні дидактичних ігор із залученням наочного матеріалу: побутових предметів, іграшок, спеціально виготовлених посібників. При опорі на зоровий образ діти швидше засвоюють назви предметів, їх ознак і дій з ними [2, 27].

Висновки

Таким чином, дидактична гра має дві мети: одна з них – навчальна, яку переслідує дорослий, а інша – ігрова, заради якої дитина діє. Необхідно, щоб ці дві мети доповнювали одна одну і забезпечували засвоєння програмового матеріалу. Тому завдання, спрямовані на розвиток зв'язного мовлення у дітей з загальним недорозвитком мовлення краще використовувати в ігровій формі.

Література

1. Кондукова С.В. Особливості застосування гри в системі дошкільного сенсорного виховання дітей із загальним недорозвиненням мовлення / С.В. Кондукова, Н.В. Базима // Корекційна педагогіка. Вісник. Української асоціації корекційних педагогів. – 2015. – №1. – С. 15–21.
2. Лепеха Л.П., Городиська М.Б. Логопедичні ігри в корекційній роботі з дітьми із загальним недорозвиненням мовлення / Л.П. Лепеха, М.Б. Городиська. – Львів-Дрогобич: Посвіт, 2014. – 76 с.
3. Мальцева Ю.О. Методика дослідження стану зв'язного мовлення дітей із ЗНМ середнього дошкільного віку / Ю.О. Мальцева // Сучасні проблеми логопедії та реабілітації. - 14 квітня 2017 року. - м. Суми. – С. 89-92.
4. Фурман Н.В. Використання ігрових прийомів у подоланні тяжких порушень мовлення у дітей дошкільного віку: Методичний посібник для вчителів-логопедів / Н.В. Фурман. - Кам'янець-Подільський: 2017. – 94 с.